

AKP'den Anayasa'ya Aykırı Değişiklik Girişimleri... AKP ENERJİDE NE TASARLIYOR?

EMO İzmir Şubesi

31. Dönem Enerji Komisyonu

AKP İktidarı'nın TBMM'ye sevk ettiği kanun tasarısı ve yine AKP milletvekili tarafından verilen bir teklif ile Elektrik Piyasası Kanunu'nda önemli değişiklikler yapılması hedeflenmektedir.

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'nda birleştirilerek kabul edilen tasarılarla Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren uygulamaya başladığı bedellerin gizlenmesine yönelik tarife yasal güvence sağlanmaya çalışılırken, yurttaşların kayıp ve kaçak bedellerine yönelik açtığı davalar engellenmek istenmektedir. Yargı kararı sonucunda, dağıtım şirketleri tarafından iade edilmek zorunda kalınan kayıp ve kaçak bedelleri tüm elektrik abonelerinden yeniden tahsil edilmeye çalışılmaktadır. Özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamalarının yarattığı sorunları gözler önüne seren tasarılar dağıtım şirketlerinin yanı sıra nükleer, kömür santralleri için de yeni imtiyazlar içerirken, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik sınırlamalar içeriyor. Kamuya ait santrallerin de değer tespiti yapılmaksızın özelleştirilmesinin nn açan kanun teklifi,

vre mevzuatına uyma gibi yükümlülükleri ortadan kaldırırken, özelleştirilecek santrallara "alım garantisi" verilmesini bile öngörmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından 26 Ocak 2016 tarihinde TBMM'ye sevki kabul edilen 1/1014 esas numaralı "Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Tasarısı"nın genel gerekçesinde, serbestleşme ve zelleştirme uygulamalarının kullanıcılarına yeni maliyetler yarattığı şöyle itiraf edilmektedir:

"...elektriğin üretimden tüketime doğru akışında üretim, iletim, dağıtım, sistem işletim, piyasa işletim, ithalat, ihracat, satış gibi piyasa faaliyetleri sonucu tüketicilere ulaşması, her bir faaliyet kapsamında niteliğine göre değişik maliyetler ortaya çıkması, tüketicie sunulan her türlü mal ve hizmette olduğu gibi elektrik için de oluşan tüm maliyetlerin tüketicilere yansıtılması gerekliliği karşısında; maliyet kalemleri olarak kayıp-kaçak bedeli, sayaç okuma bedeli, perakende satış hizmet bedeli, iletim sistemi kullanım bedeli ve dağıtım bedeli tek tek sayılmakta, mevzuat gereği ve uygulamada tüketiciden alınan bu bedellere ilişkin eklenen hükümler ile

konunun hiçbir tereddüte mahal veremeyecek şekilde düzenlenmesi amaçlanmaktadır."

Yeni Tarifeye Yasal Güvence Arayışı

Tasarının 8. maddesinde "Teknik ve teknik olmayan kayıp" tanımlanması yapılarak, kayıp ve kaçak bedellerinin tahsiline devam edilmesine yönelik yasal güvence sağlanmak istenmektedir. Tasarının 10. maddesinde ise EPDK'nin tebliğlerle 1 Ocak 2016 tarihinde itibaren uygulamaya başladığı elektrik tarife yapısına ilişkin daha yasal düzenleme yapılmaktadır. "Kurulca düzenlemeye tabi tarife türleri" başlığında yer alan değişikliklerde ise halen uygulanmakta olan, özellikle "dağıtım tarifeleri" ve "perakende satış tarifeleri" kapsamı tanımlanmakta ve bu tarifelere yasal bir statü kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Bu maddede EPDK'nın 30 Aralık 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlattığı Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi Hakkında Tebliğe paralel olarak eski tarifelerde ayrı bir kalem olarak yer alan perakende satış hizmet bedelinin, enerji bedelinin içine katılması düzenlenmektedir. Bu kapsamda söz konusu tebliğ ile benzer şekilde enerji bedellerinin

içinde aktif enerji maliyetinin yanı sıra faturalama ve müşteri hizmeti maliyetleri de eklenmiştir.

Aynı maddede 19 Aralık 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğ ile gerçekleştirilen iletim, dağıtım, sayaç okuma, kayıp ve kaçak bedellerinin "Dağıtım Bedeli" altında birleştirilmesi uygulaması da yasalaştırılmaya çalışılmaktadır. Tasarı metninde dağıtım tarifesine ilişkin *"dağıtım sistemi işletim maliyeti, teknik ve teknik olmayan kayıp maliyeti, kesme-bağlantı hizmet maliyeti, sayaç okuma maliyeti, reaktif enerji maliyeti"* sayılmakla birlikte "gibi" ifadesi de eklenerek, EPDK'ya tarifinin içine kapsamı belirsiz unsurları da ekleme yetkisi verilmeye çalışılmak istenmiştir.

Bu madde *"Dağıtım şirketlerinin tarifelerine esas alınacak teknik ve teknik olmayan (kayıp/kaçak) kayıplara ilişkin hedef oranlarının bu kayıpları düşürmeyi teşvik edecek şekilde Kurul tarafından belirlenmesi"* öngörülmekte ve *"Belirlenen hedef oranlarını geçmemek kaydı ile teknik ve teknik olmayan (kayıp/kaçak) kayıplara ilişkin maliyetlerin de dağıtım tarifelerinde yer alacağı ve tüketicilere yansıtılacağı"* belirtilmekte-

dir. Ancak EPDK'nın hedef değişikliğine bakıldığında "düşüşü teşvik edici" değil, tam tersine hedeflenen oranları büyütürük, dağıtım şirketlerine kaynak aktarıcı bir yetki kullanımı olduğu görülmektedir. Hatta EPDK tarafından 31 Aralık 2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlatılan "Dağıtım Sisteminde Kayıpların Azaltılmasına Dair Tedbirler Yönetmeliği" ile kayıp ve kaçak oranı ülke ortalamasından yüksek bölgeler için yeni muafiyetler sağlanarak, oranlarını düşüremeyen dağıtım şirketleri ödüllendirilmiştir.

Yargıyı Sınırlama Girişimi

Tasarının 10. maddesinde yurtaşların açtığı ve bedellerini geri aldıkları "kayıp ve kaçak" davalarını ortadan kaldırmaya dönük ifadeler de yer almaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun kararı ile yurtaşlardan hukuksuz olarak alındığı tescillenen bu bedellere ilişkin davalar ve tüketici hakem heyetlerine yapılan başvurular EPDK'nın "düzenleyici yetkisine uygunluk" ile sınırlandırılmak istenmiştir. Böylece EPDK'nın hukuka uygun olmayan kararları dolayısıyla yurtaşların zararlarının tazmini için tüketici mahkemelerine başvurmaları engellenmek istenmektedir. "Ürün veya hizmet bedeline ilişkin olarak yapılan başvurular ve açılan davalar; tüketici hakem heyetleri ile mahkemelerin yetkisi, ürün veya hizmet bedellerinin, Kurumun düzenleyici işlemlerine uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır" ifadeleriyle Yargıtay kararları devre dışı bırakılarak, yurtaşların zarar tazmine yönelik hak arama olanakları kaldırılmak istenmektedir.

Faturaya Eklenecek

Tasarının 13 maddesinde ile kanuna eklenmesi öngörülen geçici 19 madde ile kullanıcıların açtığı davalar veya tüketici hakem heyetlerine yap-

tıkları başvuru yoluyla geri aldıkları bedellerin dağıtım tarifelerine eklenmesi öngörülmektedir. Bu madde nedeniyle dağıtım şirketleri veya enerji tedarik firmalarının ödedikleri ve söz konusu davalar nedeniyle oluşan dava masrafları bile tarife ekletilerek, tüm yurtaşlara bir kez daha ödetilmesine yasal dayanak hazırlanmak istenmektedir. Kanunun yürürlüğe gireceği tarihte devam eden davalar ve icra işlemleri için ise tasarıda yer alan EPDK'nın "düzenleyici yetkisine uygunluk" kapsamında yapılacak sınırlandırmanın geçerli olmasını sağlayacak bir ifade yer almıştır. Böylece halen süren veya icra ile bedellerin tahsili aşamasına geçilmiş davaları ilişkin mahkeme kararlarının yok sayılması hedeflenmiştir. Daha önce açılmış olan davalar sonucunda elde edilen yargı kararları da etkisiz hale getirilerek, icra işlemlerinin geçersiz kılınması, dolayısıyla mahkeme kararlarının ortadan kaldırılması söz konusudur. Hukukun genel ilkeleri ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayan bu düzenleme açıkça Anayasa'ya aykırılık taşımaktadır.

Tasarının 13. maddesine eklenen ifadeler ile değişiklikten önce EPDK'nın yönetmelik, tebliğ veya kurul kararı ile hayata geçirdiği uygulamaların devamına yönelik olarak da kanuna bir geçici bir madde eklenmesi öngörülmektedir.

Anayasa Mahkemesi de Yok Hükümünde

Tasarının 12. maddesinden ise daha önce Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiş bir hüküm yeninden kanuna eklenmek istenmektedir. Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiş olmasına karşın özelleştirilen başta kömür santralleri olmak üzere, özelleştirilecek olan santrallara çevre yatırımı açısından muafiyet yeniden getirilmektedir. Anayasa Mahkemesi

kararını yok sayan düzenlemeyle 31 Aralık 2019 tarihine kadar tanınan muafiyete göre bu santrallara çevreye ne kadar zarar verilerse versinler faaliyetleri durdurulmayacak ve idari para cezası uygulanmayacak.

Rusya için Kıyı Güvenliği Devre Dışı

Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Yasa Tasarısı'nın ilk maddesi ile 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu'na eklenen bir maddeyle, rafineri, petrokimya tesisleri ve milletlerarası anlaşmalar yolu ile yapılacak tesislere muafiyet getirilmek istenmektedir. Bu kapsamda milletlerarası anlaşmalar yoluyla Sinop ve Akkuyu'da kurulması planlanan nükleer santrallara ilişkin tesislerin askeri yasak bölgelere yapılabilmesinin önü açılmaktadır.

Rusya'ya KDV İndirimi

Tasarının 2. maddesinde ise milletlerarası anlaşmalar kapsamında transit petrol boru hatlarının inşası ve modernizasyonunu gerçekleştirenlerle ilişkin 2014 yılından başlamak üzere KDV'den muafiyet getirilmektedir. Tasarı ile Maliye Bakanlığı tarafından tahsil edilen KDV'lerin de geri ödenmesi de öngörülmektedir. Söz konusu değişiklik Maliye Bakanlığı'nın TBMM'de kabul edilen bütçesini etkileyecek niteliktedir ve değişiklikle Rusya'ya yeni bir vergi avantajı sağlanmaktadır. Madde metninde KDV'lerin tahsil edildiği anlaşıldığından ülkeler arasında yapılan ve TBMM'de onaylanan milletlerarası anlaşmada böylesi bir KDV istisnası olmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu değişiklik ile yürütülen ve yürütülecek inşaat ve modernizasyon kapsamında iade edilecek veya alınmayacak olan KDV'nin miktarı ve ülke ekonomisine getireceği yüke ilişkin madde gerek-

çelerinde de bilgi yer almamaktadır.

"Orman" Değişikliği

Tasarının 9. maddesinde ise milletlerarası anlaşmalar kapsamındaki elektrik üretim tesislerinin Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na tahsisli araziler üzerine inşa edilmesi kolaylaştırılmaktadır. Lisans verilebilmesi için santralin kurulacağı sahanın mülkiyetinin veya kullanım hakkının bulunması zorunluluğu nükleer santrallar için askıya alınarak, söz konusu belgelerin lisans aldıktan sonra teslim edilebileceğine yer verilmiştir. Ayrıca bu madde ile yatırıma hazırlık kapsamındaki ve üretim ile doğrudan ilgisi bulunmayan tesislerin üretim lisansı alınmadan da yapılabilmesine olanak sağlanmaktadır. Söz konusu düzenleme ile Rusya tarafından Akkuyu'da yapılacak olan nükleer santral için arazi kullanım hakkı olamadan da lisans verilebilecek, lisans alınmadan da kimi tesisleri yapımına başlanabilecek.

Nükleer Enerji Genel Müdürlüğü

Tasarının 3. maddesinde ise nükleer santral projelerinin yürütüldüğü bir dönemde gecikmeli olarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bünyesinden "Nükleer Enerji Proje Uygulama Dairesi Başkanlığı, "Nükleer Enerji Genel Müdürlüğü" olarak yeniden yapılandırılmaktadır. Takip eden maddelerde de söz konusu yeni yapılanma içinde görev tanımları için kadro ihdas işlemleri yapılmaktadır.

Kullanıcıya "Teknik" Yükümlülük

Tasarıda "Dağıtım şebekesi" tanımını yapılarak, elektrik iç tesisatı ile dağıtım sisteminin bağlantı noktası arasında kalan hattın yapım, onarım ve bakım işlemleri kullanıcıya bırakılmak istenmiştir. Binaların içinde kalan, mülkiyeti dağıtım şirketine ait olan sayaç ile yine mülkiyeti dağıtım şirketine ait olan bağlantı kutularına veya elektrik direkleri arasındaki bağlantının sorumluluğu kullanıcıya devredilmek istenmektedir. Bu düzenleme ile hem bu hatların maliyeti hem de bu hatlardan kaynaklı iş yükü dağıtım şirketinden alınarak, kullanıcının kendisine aktarılmak istenmektedir. Aradaki bağlantı kablosundaki enerjiyi kesme yetkisi ve imkanı olmayan kullanıcıların isteseler dahi bu hatların bakımı ve onarımı konusunda sorun yaşamaları kaçınılmazdır. Dağıtım şebekesinin en önemli ve arıza sayısı en yüksek bölümünü söz konusu hatlar oluşturmaktadır. Binalardaki sayaç panolarından çıkarak, kamuya açık cadde ve sokaklarda yeraltından veya yerüstünden geçerek, dağıtım şirketinin bağlantı kutularına veya trafo merkezlerine ulaşan bu hatlar can ve mal güvenliği açısından olduğu kadar şebeke güvenliği için de önem arz etmektedir. Kamusal alandaki bu hatların güvenliğini sağlama sorumluluğu uzman kuruluştan alınıp, yeterli teknik bilgi ve donanımına sahip olmayan kullanıcılara teslim edilmesi sakıncalıdır.

"Yenilebilir" Karşıtı Teklif

Öte yandan tasarı ile birleştirilmek üzere AKP'li vekillerin verdiği teklifle yenilebilir kaynaklara kısıtlama getirilirken, nükleer santrallar ve kömür santrallarına teşvikler, imtiyazlar getirilmektedir.

Teklifle nükleer santrallar için İmar Kanunu ve yapı denetimi devre dışı bırakılıyor. Ülkenin güvenliğini

ilgilendiren bu yapılar için "her türlü sorumluluk münhasıran santral işletenine ait olmak üzere" ifadesiyle sorumluluk şirkete bırakılıyor. Bu yapılarla ilişkin olarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yetkisi görüş düzeyine indirgenirken, yapılarla ilişkin verilecek izin ve denetimin TAEK tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörülüyor. Nükleer santral gibi büyük güvenlik riski yaratan bir tesisin bırakın normal yapı denetimi dışına çıkarılmasını, ek güvenlik önlemleri alınması gereken yapılar olduğu tüm dünyada kabul edilmektedir. Nükleer yapıların güvenliği de nükleer güvenlik dışında yapıların denetim ve güvenliği konusunda yetki ve uzmanlık sahibi olmayan bir kuruma bırakılmaktadır.

Teklifeye göre Hükümet, özel mülke ait taşınmazları yenilenebilir enerji kaynağı bölgesi olarak ilan edebilecek ve bu taşınmazlar acele kamulaştırılabilecektir. Bu taşınmazlara ilişkin enerji için kullanım amacı dışında imar planı yapılamayacaktır. Üstelik bu bölgelerde kanunda öngörülen ölçüm verilerine ilişkin düzenleme de uygulanmayacaktır.

Nükleer santral ve kömür santrallerine alım garantileri verilip, düzenlemeyle de "kolaylık" adı altında pek çok teşvik ve muafiyet tanınırken, yenilenebilir enerji kaynaklarının Yenilenebilir Enerji Kaynak (YEK) Belgesi kapsamında alım garantili satış yapmasına sınırlama getirilmek istenmektedir. Piyasadaki yenilenebilir enerji kaynaklarının fiyatları artırdığına ilişkin lobi faaliyetleri doğrultusunda yenilenebilir enerji kaynakları için ihalede elektrik satış fiyatı oluşturulması ve bu fiyatın belirlenecek süre boyunca geçerli olması öngörülmektedir. Böylece YEK Belgesi kapsamında alım garantisinden yararlanmalarının önüne geçilmektedir.

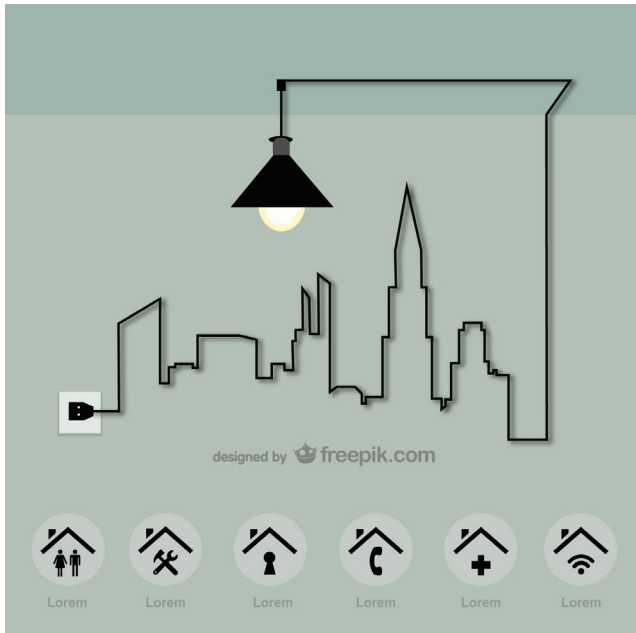
Yine teklifte yapılan düzenleme ile YEK Belgesi kapsamında alım garantili satış yapan şirketlerden hangilerinin borsada satış yapıp yapamayacağını belirlenmesine ilişkin de keyfi bir düzenlemenin önü açılmaktadır.

TEİAŞ tarafından yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin verilecek bağlantı görüşü için; ülke planlaması ve iletim sisteminin öncelikleri yerine, ihale yapılarak en düşük fiyatın esas olması öngörülmektedir. Yani 31

elektrik proje onay ve kabul işlemlerinde kamu tüzel kişileri dışında özel kuruluşlara yetki devrine ilişkin düzenlemelerinin yürütmesi Danıştay tarafından durdurulmuştur. Şimdi bu düzenleme, yasa ile yapılmaya çalışılmaktadır. Elektrik üretim, iletim, dağıtım ve tüketim tesislerinin kurulum ve işletimi için gerekli inceleme, tespit, proje onay ve kabul işlemleri için kamu kuruluşları dışında dağıtım şirketleri ve özel hukuk tüzel kişilerini görevlendirme ve hizmet satın alma gibi konularda Enerji Bakanlığı yetkili kılınmak istenmektedir. Öncelikle söz konusu hizmetler, can ve mal güvenliği açısından kamunun asli görevi olup; özel kuruluşlara devredilemez nitelik taşımaktadırlar. Yapılmak istenen düzenleme açıkça Anayasa'ya aykırıdır. Kaldı ki dağıtım şirketlerinin bu alanda yetkilendirilmeleri, hem uygulayıcı ve hem denetleyici olmalarını getirecek olup; AKP İktidarı'nın çokça kullandığı piyasa kurallarına da aykırılık içermektedir.

Alım Garantili Özelleştirme

Yapılmak istenen düzenleme ile kamuya ait yenilenebilir ya da kömür santrallerinin özelleştirilmesi sırasında "değer tespiti" yapılmayacaktır. Bu varlıkların satışında alım garantisi içerecek şekilde ihale düzenlenecektir. Hangi fiyattan kimin üzerinde kalırsa o şirketle o fiyat üzerinden elektrik alım anlaşması imzalanacaktır. Yerli kömür santrallerine alım garantisi getirilmesine yönelik talepler de düzenleme ile TETAŞ üzerinden 1'er yıllık alım ihaleleri yoluyla sağlanmak istenmektedir. Elektrikte serbestleşmeden, piyasalaştırmadan söz edenler yenilenebilir enerji kaynaklarının ucuz fiyatlarıyla piyasada satış payını artırmamasından sonra kar kaybına uğrayan şirketleri alım garantisi sağlayarak korumaya altına almaya çalışmaktadırlar.

Mart 2015 tarihinde ülkeyi karanlığa boğan sistem kısıtları ya da ülke kaynaklarının en iyi şekilde değerlendirilmesi değil parası olan yatırımcıya geçit tanıacaktır.

Kamu Görevi Devrediliyor

Odamız tarafından açılan dava sonucunda Elektrik Tesisleri Proje Yönetmeliği'nin